

קרן קימת לישראל
K K L - J N F

מנהל פיתוח הקרקע

תורת הבטיחות למבקרים במקרקעי הייעור

1 ליולי 2017

מנהל פיתוח הקרקע

הקדמה – דבר מנהל מפ"ק (מנהל פיתוח הקרקע)

קרן קימת לישראל מנהלת את היערות והשטחים הפתוחים הכלולים במקרקעי הייעור, ומטפחת בהם את משאבי הטבע והנוף ואתרי המורשת לרווחת הציבור.

מדי שנה מבקרים ביערות ברחבי הארץ מיליוני מבקרים – מבוגרים, צעירים וילדים. קק"ל מפתחת למען הציבור מערכות טיילות ונופש: פארקים ותחנות מידע, חניוני יום לפיקניק, דרכי נוף, מסלולי טיול להולכי רגל ורוכבי אופניים, אתרי מורשת וארכיאולוגיה. בהתאם למדיניותה של קק"ל, הביקור באתרים אלה הינו ללא תשלום.

בשנים האחרונות התפתחו שימושי נופש וטיילות חדשים ביערות לכדי מגוון רחב, ונדרשו לעדכן את "תורת הבטיחות למבקרים במקרקעי הייעור", המסדירה את הנושא, קובעת את נהלי הבטיחות הנדרשים, ומהווה שפה משותפת ואחידה לתכנון תשתיות הבטיחות וטיפול תחזוקתי לכלל אתרי קק"ל.

תורה זו, ייחודית ומותאמת לתפיסתה הניהולית של קק"ל את מקרקעי הייעור. היא מדגישה את השמירה וטיפול היערות והשטחים הפתוחים, ומספקת פתרונות בטיחותיים למבקרים בהם, העולים בקנה אחד עם חוויית הביקור בשטח הפתוח. תורת הבטיחות מתבססת בין היתר על עקרונות "נוהל בטיחות שטחים פתוחים" (1998), הוראות הבטיחות בכניסה ליערות ואתרים (2009) ובהתאם ל"ספר שילוט היער" (2008), שאושרו בעבר במפ"ק ובלשכה המשפטית.

תורת הבטיחות נכתבה על ידי מר שמוליק שפירא, יועץ מומחה לבטיחות בשטחים פתוחים, נבחנה בהיבטיה המשפטיים ואושרה על ידי משרד עורכי דין גדעון פישר ושות', בכפוף להיגוי, הנחייה וסיוע של צוות מקצועי מקק"ל. **התורה אושרה לראשונה בתאריך 16.10.2013**

יש לנהוג ולפעול על פי הנאמר במסמך זה.

תודתי לאנשי קק"ל שעסקו במלאכה חשובה זו: לחברי הצוות ובפרט לחנוך צורף, גלעד מסטאי, יחיאל כהן, זהר צפון, גרשון אבני, אילן בארי, צביקה אילון, גידי בשן, אבירם צוק, חגי יבלוביץ, ולמרכז הצוות - משה שלר.

בברכה,

קובי מור

מנהל מפ"ק

תורת הבטיחות למבקרים במקרקעי הייעור

תוכן עניינים

פרק 1 – מבוא

- א. רקע כללי - מקרקעי הייעור ובטיחות מבקרים
- ב. מטרת תורת הבטיחות
- ג. מבנה ארגוני ותחומי אחריות
- ד. תורת הבטיחות - מבנה ועדכון
- ה. הטמעה התורה והכשרת העובדים
- ו. הגדרות ומושגים

פרק 2 – תיק שטח

2.1 רשימת אינוונטר – תשתיות קהל ותכנית בטיחות

- א. תיאור היער/שטח
- ב. מצאי תשתיות למבקרים
- ג. תכנית הבטיחות ליער

2.2 טפסי בדיקות בטיחות

פרק 3 – הערכות לטיפול בבטיחות

- א. תשתית הבטיחות
- ב. נוהל בטיחות - תחזוקה ובקרה

פרק 1 – מבוא

א. רקע כללי – מקרקעי הייעור ובטיחות מבקרים

1. "מקרקעי הייעור" שבניהול קרן קימת לישראל, הינם שטחים פתוחים, ובהם, בין היתר, יערות, חורש טבעי, שטחים עשבוניים וטרשיים, הכוללים משאבי טבע ונוף ואתרי מורשת האדם.
2. "מקרקעי הייעור" נמסרו לאחזקת הקק"ל בהחלטה מס' 1045 של מועצת מקרקעי ישראל (בשנת 2005), והם תחומים במפות השליטה של קק"ל.
3. בהתאם למדיניות קק"ל, עומדים מקרקעי הייעור לרשות הציבור, ומהווים מקום לטיילות ונופש בחיק הטבע למיליוני מבקרים בשנה, בהם מבוגרים, צעירים וילדים.
4. קק"ל מפתחת במקרקעי הייעור, מערכות טיילות ונופש לרמות שימוש שונות (אינטנסיבי/אקסטנסיבי), בהתאם ליחידות השטח ומאפייניו. כולל פארקים ותחנות מידע, חניוני יום לפיקניק, דרכי נוף ומצפורים, מסלולי טיול להולכי רגל ורוכבי אופניים, אתרי מורשת וארכיאולוגיה.
5. בחלק ממקרקעי הייעור לא הוכשרו אתרים למבקרים ו/או תשתיות לפנאי ונופש.
6. במקרקעי הייעור מתקיימות דרך שגרה פעילויות של טיילות ונופש, כגון פיקניקים: טיולים ברגל, רכיבה על אופניים וסוסים, נסיעה בדרכי נוף ומחנות תקופתיים לנוער. בד בבד מתקיימים בהם אירועים חברתיים, ציבוריים או משפחתיים הכוללים אירועי בידור, ספורט ותרבות, רובם ביזמה של הציבור, וחלקם מאורגנים על ידי קק"ל.
7. קק"ל מזמינה את הציבור לבלות ולטייל באתריה, תוך התייחסות הולמת לשמירה על ערכי היער והטבע, בהתאם ליעודים ולשימושים המותרים בהם, ותוך התייחסות לכללי הבטיחות שיש לפעול על פיהם למניעת אסונות ואירועים לא רצויים, ובהתאם למדיניותה בנושא פעילות ואירועים במקרקעי הייעור (ראה מסמך קק"ל: "פעילות עם קהל וקיום אירועים במקרקעי הייעור" - מפ"ק, 2011). קק"ל מסבה את תשומת לב הקהל, כי עליו לבלות באתריה בהתאם להנחיות המפורטות באתר ו/או בשילוט ו/או בפליירים ו/או בכל מידע אחר המופץ על ידי הקק"ל.

מנהל פיתוח הקרקע

נורמות הזהירות – האדם הסביר

בבואנו לדון בבטיחות, עלינו לנהוג כמנהג האדם הסביר. המושג "אדם סביר" משמש את בית המשפט בישראל במספר חוקים שונים, לצורך תחימת גבולות רצויים לפעולות מסוימות. בית המשפט בבואו לבחון את סבירותה של התנהגות מסוימת ואת עמידתה במידת זהירות רצויה, פונה הוא למושג "האדם הסביר". המושג הינו יציר הפסיקה, קרי, נולד בין כותלי בית המשפט בניגוד לחוק שנוצר על יד הרשות המחוקקת, המושג משמש למעשה להגדרת נורמות התנהגות מסוימות המצופות מאדם מן היישוב. הלכה למעשה, "האדם הסביר" הינו, אותו אדם הנראה בעיני בית המשפט, ככזה. באמצעות "האדם הסביר" בית המשפט קובע מהי התנהגות ראויה ומהם ערכי ההתנהגות, המוסר וההגינות המחייבים אדם מן היישוב.

נשיא בית המשפט העליון בדימוס אהרון ברק עמד על תכונותיו של האדם הסביר בע"א 5604/94 חמד נ' מדינת ישראל, פ"ד נח(2), כדלקמן:

"האדם הסביר אינו רק האדם היעיל. זהו גם האדם הצודק, ההוגן והמוסרי. זהו האדם הדואג לעצמו, לזולתו ולציבור, ואף כל אלה אינם משקפים את מלוא מורכבותו. עם זאת, האדם הסביר אינו האדם המושלם. זהו האדם המשקף את מורכבות חייו, על מעלותיהם וחסרונותיהם".

עקרונות הבטיחות למבקרים במקרקעי הייעור

1. על הקק"ל כגורם מנהל/ מחזיק/מפעיל את מקרקעי הייעור, מוטלת חובת הזהירות הכללית והקונקרטית, כנדרש בחוק כלפי המבקרים במקרקעין אלו. קק"ל פועלת להבטיח את שלום המבקרים, על ידי נקיטת אמצעים בהיבט הפיזי, בשילוט, הסברה, הכוונה, הנחייה לציבור ופיקוח במקרים הנדרשים.
2. מקרקעי הייעור הינם שטחים פתוחים, בתי גידול טבעיים או נטועים, שאינם בנויים או מפותחים, שמרכיב הפיתוח בהם הוא מועט ומתחשב בערכי הסביבה. תפיסת ניהול מקרקעי הייעור ע"י קק"ל נועדה לשמור, ככל שניתן, על אופיים של השטחים הפתוחים, תוך מתן פתרונות בטיחותיים למבקרים בהם, העולים בקנה אחד עם חווית הביקור בשטח הפתוח. כל זה - בשונה מניהול פארקים בשטחים עירוניים בנויים.

מנהל פיתוח הקרקע

3. הנחת היסוד היא כי התנהלותו של המבקר בשטח הפתוח שונה אף היא מזו הנהוגה בשטח הבנוי. המבקר אמור להתאים את אופי הבילוי והפעילות לניסיונו וכושרו, לתנאי השטח ומזג האוויר, להצטייד בהתאם ולהקפיד על כללי הזהירות המתבקשים.
4. כדי להבטיח את שלום המבקרים, קק"ל תתייחס לנושא הבטיחות בכל יחידת שטח ניהולית באשר היא: יער, פארק וכדו' ותנקוט באמצעים הדרושים בהתאם לרמות השימוש השונות ומערכות הטיילות הקיימות בו, באמצעות הכנת תכנית בטיחות ליער/אתר וביצועה. כמו"כ עליה להתייחס לפיתוח או שימוש ביער שנעשו ללא אישורה או ידיעתה, או בניגוד למדיניותה, ולפעול להפסקתם.
5. שילוט הבטיחות הוא המרכיב הבסיסי, היעיל והטוב הנדרש בשטח, תוך שימת דגש מרכזי על השלטים הראשיים בכניסות ליערות ("לוח הוראות התנהגות ובטיחות למטיילים"). מעבר לכך, יקבע הצורך בטיפול פיסי נוסף בהתאם לרמת הפיתוח, כתוצאה מתנאי השטח או כפועל יוצא של אופן ורמת השימוש.
6. תכנית הבטיחות לכל יחידת שטח תוקן על ידי צוות מקצועי של אנשי שטח ומטה הרלוונטיים בקק"ל (כמפורט להלן) בהסתמך על עקרונות תורת הבטיחות.
7. בהעדר תקן בטיחות לתשתיות טיילות ונופש בשטחים הפתוחים, למעט לגבי מתקני משחק ומבנים, נכתבה תורת בטיחות זו, "תורת הבטיחות למבקרים במקרקעי הייעור", המסדירה את הנושא וקובעת את נהלי הבטיחות הנדרשים.
8. בכל מקום בו יש סתירה בין ספר השילוט לבין תורת הבטיחות, הוראות הבטיחות שבתורת הבטיחות גוברות.

הערה כללית: בכל מקום במסמך בו נכתב יער הכוונה ליחידת שטח הכלולה במקרקעי הייעור, כולל כל מרכיביה.

ב. מטרת תורת הבטיחות

1. לקבוע את העקרונות המנחים, הנהלים וההוראות לבטיחות המבקרים ומניעת סיכונים.
2. לקבוע את אופן הביצוע של התורה, את דרכי הניטור והבקרה, והטמעתה בקרב עובדי קק"ל.

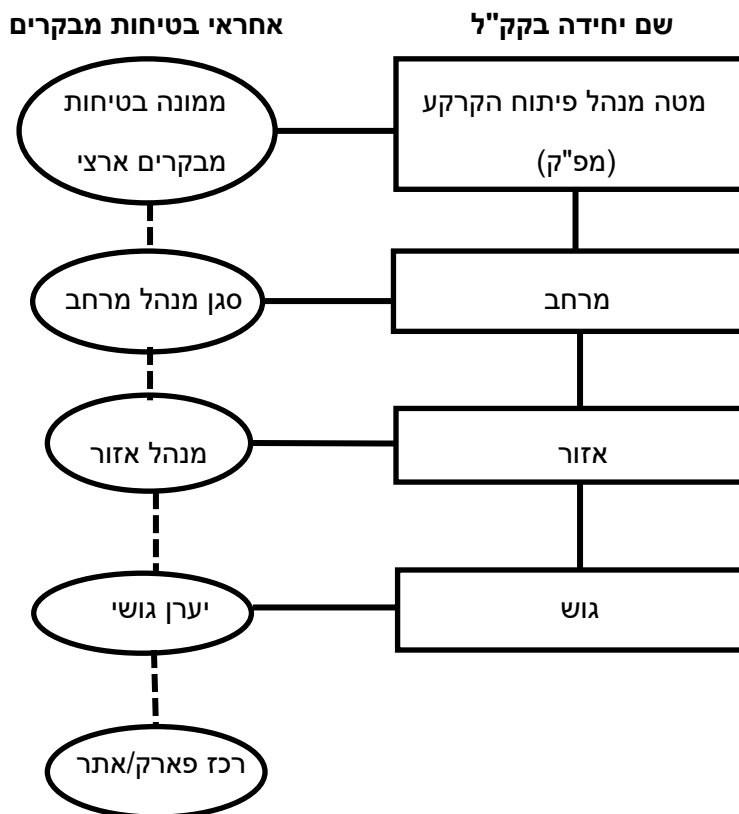
מנהל פיתוח הקרקע

3. להגדיר תחומי אחריות בתחום זה, ארגון כח אדם, אמצעי בטיחות נדרשים ותקציב ייעודי קבוע.

ג. מבנה ארגוני מוצע ותחומי אחריות – לנושא בטיחות מבקרים

1. על מנת לממש את המחויבות לאחריות, יש להקים יחידה מקצועית ברמת המטה, שתכשיר ותנחה עובדים (מתוך מערך יחידות השטח), תבצע מעקב ובקרה, על מנת להטמיע ולמסד את תורת הבטיחות למבקרים במקרקעי הייעור. ליחידה זו יוצמד יועץ משפטי מלווה.

2. להלן "עץ מבנה" המגדיר את האחריות לנושא בטיחות המבקרים.

3. תחומי אחריות

(א) אחריות מטה כללית לייעוץ, הכוונה, הדרכה, פיקוח ובקרה בנושא בטיחות מבקרים במקרקעי הייעור - חלה על ממונה בטיחות מבקרים ארצי במפ"ק.

(ב) אחריות כוללת על נושא בטיחות המבקרים ברמת המרחב - חלה על סגן מנהל המרחב, באמצעות מנהל המרחב.

מנהל פיתוח הקרקע

- ג) אחריות ישירה להכנת תכנית בטיחות למבקרים ולביצועה ברמת האזור - חלה על מנהל האזור.
- ד) אחריות ישירה לתחזוקה של תשתית הבטיחות למבקרים, לבקרה לפיקוח ולדיווח ברמת הגוש - חלה על היערן הגושי. בכלל זה הוא אחראי לוודא שכל המיתקנים והתשתיות המיועדים לציבור המבקרים יימצאו במצב בטיחותי תקין בכל עת. באזורים בהם קיים רכז פארק או אתר, האחריות הישירה לתחזוקת תשתית הבטיחות - תחול עליו בשטח שבאחריותו.
- ה) אחריות ישירה על מערך הבטיחות בתחום טיולים מאורגנים, אירועים וטכסים של קק"ל, וביצועם בהתאם לכללי הבטיחות הנדרשים - חלה על מנהלי ומדריכי אגף החינוך, מחלקת אירועים ומחלקת טכסים ואירועים בחטיבת גיוס משאבים, בהתאם לתחומי עיסוקם.
- ו) קק"ל תדאג להקצות משאבים לעניין הבטיחות, לרבות, כוח אדם בהתאם לגודל השטח, מספר תשתיות קהל שבו ומורכבותן והיקף המבקרים, וכן לאמצעי תחזוקה ובקרה ממוחשבים המאפשרים טיפול מהיר ויעיל בתחזוקה.

ד. תורת הבטיחות - מבנה ועדכון

1. תורת הבטיחות, מרכיביה ודרכי יישומה יכונסו לאוגדן שימצא בכל גוש, אזור ומרחב. עדכון התורה, כפי שיידרש, יהיה באחריות ממונה בטיחות מבקרים ארצי, בכפוף לאישור מנהל מפ"ק.
2. תיק שטח הכולל את פירוט תשתיות המבקרים, תכנית הבטיחות ותחזוקתה לכל יער, יהיה באוגדן שיכלול את כל יערות הגוש. עותק ממנו ימצא באזור ובמרחב.
3. את רשימת האיננוטר הנכללת בתיק השטח - יש לעדכן באופן שוטף בהתאם לשינויים בשטח.
4. אחריות להכנת תיק השטח ליער.

הכנת תיק השטח הינה באחריות מנהל האזור, כמפורט:

- א) תיאור היער, מצאי תשתיות ושילוט למבקרים – ריכוז הנתונים והמידע והכנסתם לתיק - באחריות מח' התכנון המרחבית/ או מדור מידע יערני (כפי שיקבע במרחב).

מנהל פיתוח הקרקע

(ב) תכנית הבטיחות ליער – תוכן ותאושר בצוות בראשותו של מנהל האזור. הצוות יכלול את מנהל האזור, היערן הגושי, רכז קהילה ויער, רכז תחזוקה מרחבי, סגן מנהל המרחב וממונה בטיחות מבקרים ארצי.

5. אישור תיק השטח

לאחר הכנתו ואישורו של תיק השטח בצוות הנ"ל, הוא יאושר סופית בחתימה לביצוע על ידי:

(א) מנהל המרחב.

(ב) ממונה בטיחות מבקרים ארצי.

ה. הטמעת התורה והכשרת העובדים

1. לאחר מינוי ממונה בטיחות מבקרים ארצי, יש להכין תכנית הטמעה והכשרה, הכוללת:

(א) הקמת מערך הבטיחות, כולל אחראים ברמת מטה/ מרחב/ אזור.

(ב) הכנת תכנית הכשרה והטמעה, הכוללת קורס בסיסי ומתן הסמכה ארגונית והשתלמות רענון שנתית.

2. הקמת ועדת בטיחות מבקרים, שמתפקידה: מעקב אחר יישום ביצוע תורת הבטיחות בכל הדרגים, ניתוח אירועי בטיחות, הפקת לקחים והעברת המידע לכל המערכת.

3. מבלי לגרוע מהאמור לעיל, מנהל אזור יוודא שכל עובד יעבור הדרכה/השתלמות של תורת הבטיחות.

מנהל פיתוח הקרקע

ו. הגדרות ומושגים (לפי סדר א"ב)

- אתר גלישה/טיפוס ומסלול אתגרי
- אתר עתיקות
- אתר שהייה ובילוי
- דיווח מייד
- דרך יער
- דרך קהל
- דרך קהל 4X4
- הוראות התנהגות ובטיחות למטיילים
- חניון פיקניק
- חניון לילה
- חניית נכים
- ילד
- יער ללא תשתיות לקהל
- יער מפותח לקהל
- מגרש ספורט
- משמש לפעילות אתגרית, ובו מותקנים עגינות בסלע, המשמשות לגלישה/טיפוס, מאחז יד/רגל, סולמות.
- אתר ארכיאולוגי, כמוגדר בחוק.
- שטח שהוכשר ומיועד לשהייה ו/או התכנסות מבקרים לפרק זמן, לשם בילוי, משחק ופיקניק. בדרך כלל השימוש בו אינטנסיבי, והוא יכול לכלול בין היתר: חניונים ואתרי משחק, אתר מורשת, שבילי הליכה.
- מטרתו - ליידע על אירוע שמתרחש, המחייב בקשת סיוע פנימי או חיצוני, הנחיות לפעולה מיידית, לדוגמה: שריפה, תקלה/תאונה ברכב, תאונת מבקר, אירוע ביטחוני, אירוע פלילי, אחר.
- דרך שאינה משולטת למבקרים, והינה ברמת עבירויות שונות.
- מיועדת לשימוש המבקרים, ומשולטת, מתאימה לנסיעה לכלי רכב פרטיים, אופניים, וכן להולכי רגל. חלק מהדרכים עבירות לאוטובוסים.
- מיועדת לשימוש המבקרים, ומשולטת, עבירה לרכב רב מינوع (4X4) בלבד, וכן מתאימה להולכי רגל ולאופניים.
- יופיעו בשפות עברית, ערבית ואנגלית, ויוצבו בכניסה ליער במקום בולט.
- חניון לשהייה בשעות היום, מכיל שולחנות וספסלים לישיבה, ומתקנים נוספים לשימוש הקהל.
- מקום שמאושר לשהייה בלילה.
- אזור חנייה משולט, המיועד אך ורק לחניית רכב נכה.
- מי שלא מלאו לו 14 שנים.
- אין בו תשתיות מוסדרות, ואינו ערוך למבקרים.
- מכיל תשתיות שפותחו על ידי קק"ל, לשרות ושימוש המבקרים.
- מיועד למשחקי כדור או ענפי משחק אחרים.

מנהל פיתוח הקרקע

- מחזיק שטח - לרבות הגוף הסטטוטורי האחראי על השטח, מנהלים, נותני הוראות וזכיינים.
- מסלול טיול - מיועד לטיול בהליכה, רכיבה או נסיעה, מאופיין בתנועה של המבקר ולא בשהייה.
- מערך כניסה - "שער כניסה" ליער, המכיל שילוט הסבר, הנחיות בטיחות, מפה, ו/או תחנת מידע/ מרכז מבקרים.
כניסה ראשית: כוללת את מערך הכניסה המלא (בטיחות ומפה).
כניסה משנית: כוללת הוראות בטיחות בלבד.
- מנהל שטח - עובד שמונה על ידי הנהלת קק"ל לניהול יחידת שטח שבאחריות קק"ל.
- מצב חירום - מצב של סכנה לחיי אדם ו/או לרכוש, בשל התרחשות אירוע ביטחוני או בטיחותי או אסון טבע, המחייבת הערכות ונקיטת אמצעים החורגים מהרגיל/שיגרה
- מצפור - עמדת תצפית לנוף, הכוללת, בדרך כלל, לוח הסבר.
- מקווה מים - מקווה מים, בין טבעי ובין מלאכותי.
- מקרקעי הייעור - כהגדרתם בהסכם בין הקק"ל למינהל מ 2006, על פי החלטת מועצת מקרקעי ישראל מס' 1045, ובהתאם לתיחומם המופיע במפות השליטה של קק"ל.
- מתקן כושר גופני - מתקן ייעודי לפעילות ספורטיבית ואימוני כושר.
- מתקן משחקים לילדים - על פי הגדרתו בתקן הישראלי למתקני משחק.
- רשות הרבים - כל מקום שהציבור רשאי לעבור ולהשתמש בו למעשה.
- רשות מוסמכת - גוף סטטוטורי האחראי על פי הוראות כל דין (כגון: קק"ל, רשות מקומית, רשות ניקוז, רשות הטבע והגנים).
- שביל טיול רגלי - מיועד למטיילים רגלית בלבד. שבילי ההליכה מסווגים לשלש רמות:
 - שביל למשפחות - בעל תשתית המאפשרת הליכה לכלל הציבור, חלק מהשבילים מונגש גם לאנשים עם מוגבלויות.
 - שביל למיטיבי לכת - מתבסס בעיקר על התשתית הטבעית ונתוני השטח, מיועד לאנשים בעלי מיומנויות וכושר הליכה בשטח, דורש ציוד הליכה מתאים.
 - שביל אתגרי - מחייב שימוש באמצעי עזר כגון: סולם, חבל, מאחזי יד/רגל, מעבר במים.

מנהל פיתוח הקרקע

- מיועד לרכיבה על אופניים בלבד. שבילי האופניים מסווגים לשלש רמות: - שביל לרמת רכיבה בסיסית צבע ירוק – כולל שיפועים קלים עד מתונים, מיועד לרוכבים מתחילים, ללא יכולת רכיבה טכנית. - שביל לרמת רכיבה בינונית צבע כחול – כולל גם שיפועים תלולים, מיועד לרוכבים מנוסים עם יכולות טכניות בינוניות. - שביל לרמת רכיבה גבוהה צבע אדום - כולל גם שיפועים תלולים, מיועד לרוכבים מיומנים בעלי יכולת רכיבה טכנית גבוהה, כולל מעבר מכשולים.	שביל אופניים
- תשתית נגישה ומותאמת לשימושם של אנשים עם מוגבלויות, בהתאם לחוק ולתקן ישראל 1918 על חלקיו השונים.	תשתית לאנשים עם מוגבלויות
- אינו כלול במקרקעי היעור, אך קק"ל הסכימה לקחת חלק בניהול/תחזוקתו.	שטח בתחזוקת קק"ל
- שילוט ייעודי המציין סכנה ו/או איסור.	שילוט התראה
- מלבן 20X15 בצבעים שחור, כחול, ירוק, אדום על רקע שני פסים לבנים. הסימון מופיע בשטח ובמפות סימון שבילים בהוצאת מרכז מיפוי ישראל.	שילוט הוועדה לשבילי ישראל
- כמפורט בספר שילוט היער של קק"ל (מדריך לשילוט יערות קק"ל).	שילוט קק"ל
- כמשמעותו בתקנות התעבורה.	תמרור דרכים

מנהל פיתוח הקרקע

ראשי תיבות	
ח"א	- צה"ל / חיל האוויר
חפ"ק	- חבורת פיקוד קדמית
כב"א	- כיבוי אש
מ"י	- משטרת ישראל
מג"ב	- משמר הגבול
מד"א	- מגן דוד אדום
מנב"ט	- ממונה ביטחון
מתא"מ	מרכז תאום אימונים ופעילות בשטחי אש (ע"פ פיקוד)
פד"מ	- צה"ל / פיקוד דרום
פח"ע	- פעילות חבלנית עוינת
פצ"ן	- צה"ל / פיקוד צפון
פקמ"ז	- צה"ל / פיקוד מרכז
פקע"ר	- צה"ל / פיקוד העורף
קק"ל	- קרן קימת לישראל
רע"ת	- רשות העתיקות
רט"ג	- רשות הטבע והגנים
רש"מ	- רשות מקומית (עירייה, מועצה מקומית, מועצה אזורית)
שע"ח	- שעת חירום

פרק 2 – תיק שטח (תשתיות מבקרים ותכנית בטיחות)

2.1 רשימת אינוונטר – תשתיות קהל ותכנית בטיחות

רשימת האינוונטר תוכן לכל יער או אתר קק"ל הנמצא מחוצה לו ותכלול את הפרקים הבאים:

א. תיאור היער

ב. מצאי תשתיות למבקרים

ג. תכנית הבטיחות ליער

נתונים אלה: תיאור היער, מצאי תשתיות המבקרים ותכנית הבטיחות כולל שילוט, יהיו על גבי אורט ופוטו ו/או מפת יער, בקנ"מ הנדרש בהתאם לגודל האתר, בנוסף על הפירוט בטבלאות להלן.

א. תיאור היער

מספר יער:

שם יער:

1. שיוך מנהלי בקק"ל

טלפון משרד:

(א) מרחב:

טלפון משרד:

(ב) אזור:

טלפון משרד:

(ג) גוש:

2. מיקום גיאוגרפי כללי (דוגמא – הרי יהודה צמוד לי"ם).

3. פעילויות אופייניות ביער: (למלא בהתאם לקיים)

(א) פיקניק

(ב) נופש פעיל

(ג) טיולי שטח

(ד) אחר-פרט

4. שטח היער

(א) שטח היער משתרע על כ- _____ דונם

מנהל פיתוח הקרקע

ב. מצאי תשתיות למבקרים

היער כולל את התשתיות הבאות (מלא והשלם על פי הסעיפים):

1. חניוני פיקניק ומתקני משחק

לכל חניון יש לקבוע סביבו, על גבי המפה, קו גבול (קונטור) המהווה את תחום החניון לצורך ממשק הבטיחות.

מס' סידורי	שם החניון	שולחנות	מנגל	איסוף גחלים	מתקן אשפה	פח אשפה	מתקן משחקים	מתקן כושר /ספורט	ברזיות	שירותים
1										
2										

2. דרכים/שבילים

שביל טיול רגלי למשפחות

מסלול	מס' שביל ועדת שבילי ישראל	צבע התחלה	נק' התחלה	נק' סיום	צבע סיום	אורך מסלול

שביל טיול רגלי למטיבי לכת

מסלול	מס' שביל ועדת שבילי ישראל	צבע התחלה	נק' התחלה	נק' סיום	צבע סיום	אורך מסלול

שביל טיול רגלי אתגרי

מסלול	מס' שביל הועדה לשבילי ישראל	צבע התחלה	נק' התחלה	נק' סיום	צבע סיום	אורך מסלול

מנהל פיתוח הקרקע

דרכי קהל (4X4, לרכב פרטי)

מסלול	מס' שביל ועדת שבילי ישראל	צבע התחלה	נק' התחלה	נק' סיום	צבע סיום	סוג הדרך 4X4 או לרכב פרטי

שבילי רכיבה לאופניים

מסלול	סיווג דרגת קושי	מס' שביל/ GPS	צבע התחלה	נק' התחלה	נק' סיום	צבע סיום

3. דרכי גישה ליער (שם הכביש/כינוי/מספר הדרך, מאין ולאן)

- (א) דרך גישה ראשית –
- (ב) דרך גישה משנית –

4. מערכי כניסה (שם ומיקום)

- (א) כניסה ראשית –
- (ב) כניסה משנית –

5. מגרשי חנייה (מיקום וקיבולת)

מס' סידורי	המקום	יעוד וקיבולת	הערות

מנהל פיתוח הקרקע

6. אתרים מרכזיים מפותחים לשהיית מבקרים

אתרים המורכבים ממכלול של תשתיות למבקרים נועדו בד"כ לשימוש אינטנסיבי, דוגמת אתר הסטף, או החולה, אתר ארכיאולוגי/עתיקות. בכל אתר שכזה יפורטו תשתיות הקהל בהתאם לאפיונם (שבילים, חניונים, אופניים, מצפור).

מס סידורי	מיקום	תאור כללי	מרכיבים/מאפיינים	הערות

לכל אתר יש לקבוע סביבו, על גבי המפה, קו גבול (קונטור) המהווה את תחומו לצורך ממשק הבטיחות.

7. תשתיות נוספות (רשום בטבלה):

(א)	מגדל תצפית	(ה)	מערה מוסדרת
(ב)	מצפור נוף	(ו)	אתרי גלישה
(ג)	גשר	(ז)	פסלים
(ד)	מקווה מים מוסדר	(ח)	תחנת מידע

מס סידורי	מיקום	תאור כללי	מרכיבים/מאפיינים	הערות

בסוגי התשתיות הרלוונטיים יש לקבוע סביבו, על גבי המפה, קו גבול (קונטור) המהווה את תחומן לצורך ממשק הבטיחות.

8. נקודות חשמל (יש/אין), ציין את מיקומם:

- (א) חברת חשמל
- (ב) גנרטור
- (ג) סולרי

מנהל פיתוח הקרקע

ג. תכנית הבטיחות ליער

1. תכנית הבטיחות תכלול פירוט של תשתיות הבטיחות ותחזוקתן כולל:
 - (א) הנחיות טיפול פיסיית
 - (ב) שילוט
 - (ג) תחזוקה על פי תורת הבטיחות בתוספת התאמות ספציפיות נדרשות
2. רמת הפירוט של התכנית תהיה בהתאם לנדרש על פי אופי האתר (יער, אתר, שביל).
3. הכנת תכנית הבטיחות תתבצע לאחר השלמת מצאי התשתיות למבקרים ותכלול את השלבים הבאים:
 - (א) סיור שטח של צוות הבטיחות בכל תשתיות המבקרים שביחידת השטח, במהלכו יאותרו מפגעים או סיכונים פוטנציאליים למבקרים.
 - (ב) התאמת חבילת הבטיחות לתשתית המבקרים הספציפית שתכלול, בהתאם לנדרש, אמצעים פיסיים בשטח (כגון: גדר טראסה), מערך שילוט, מיקומו ותכניו (הוריה, הסבר ואזהרה).
 - (ג) הנחיות תחזוקה ספציפיות, אם קיימות.
 - (ד) להלן טבלה לדוגמה לתשתית בטיחות באתרים השונים:

שם האתר	שלט מרכזי	שלטי אזהרה	כיסוי בור	מעקות	מחסום/גדר	אחר

מנהל פיתוח הקרקע

2.2 טפסי בדיקות בטיחות

טופסי בדיקות - דוגמה למפרט בדיקת בטיחות

למתקני משחק קיים מפרט נוסף במסגרת התקן המחייב.

מפרט לבדיקת חניון פיקניק

שם היער:

שם החניון:

שם הבודק:

תאריך:

חתימת הבודק:

תוקן ביום	מהות הליקוי	לא תקין	תקין	מהות הבדיקה
				יציבות ושלמות שולחנות וספסלים
				שלמות ויציבות מתקני גחלים
				שלמות ויציבות מתקני מנגל
				שלמות שלט הנחיות התנהגות
				תקינות ברזיות
				תקינות ויציבות פחי אשפה
				בדיקת בורות, מכשולים וגדמי עצים
				שלמות מעקות וגדרות
				שלמות טראסות ומדרגות בניית
				תקינות גשרוני מעבר בכניסה
				בדיקת עצים והסרת ענפים מסוכנים

פרק 3 - הערכות לטיפול בבטיחות

א. תשתית הבטיחות

1. כללי

א. אופי הבילוי ביערות כולל פעילות נופש ופיקניק ואירועים חברתיים ותרבותיים לצד טיולים ברכב רך, רכב שטח, אופניים, טיולים רגליים בשבילי הליכה ופעילות ספורט.

ב. ציבור המבקרים ביערות הינו מגוון וכולל ילדים, בני נוער, מבוגרים וקשישים, אשר רק חלק מהם הוא בעל ניסיון וכושר הליכה/שהייה בשטח. כדי להפיק את מירב ההנאה מהבילוי והטיול, וכדי להבטיח את שלומם של המבקרים, קק"ל מחויבת להסביר, לכוון ולהנחות את המבקרים בדבר אפשרויות הבילוי והטיול הקיימות בכל יער כך שכל מבקר יתאים פעילותו בהתאם ליכולתו.

ג. יערות ואתרי קק"ל פרושים בכל המדינה, וקיימת חשיבות רבה ליצירת "שפה משותפת" לציבור. שפה זו תהווה קו מנחה לתכנון תשתיות הבטיחות וטיפול תחזוקתי אחוד לכלל אתרי קק"ל, כדי להבטיח שהתשתיות והמתקנים הנמצאים ביער יעמדו בתנאי הבטיחות הנדרשים, ויביא גם ליעילות וחסכון במשאבים.

2. פירוט התשתיות

א. הכניסה והמבואה ליער:

1. שילוט תיירותי ג-32 הממוקם על הכביש, 250 מ' לפני הכניסה ליער, תפקידו להתריע בפני נהג על היעד הקרוב (ההתקנה ע"י החברה הלאומית לדרכים).

2. שילוט תיירותי ג-37 הממוקם בכניסה ליער כמפורט ב"ספר השילוט ביער" בתוספת איור של סימון שבילים (הוועדה לשבילי ישראל), כאשר הדרך מסומנת (ההתקנה ע"י החברה הלאומית לדרכים).

3. מערך הכניסה ליער הממוקם בכניסות המוסדרות שנבחרו ובו שלט הוראות התנהגות ובטיחות למטיילים ומפה. ההוראות יופיעו על גבי השלט בשלוש שפות: עברית, ערבית ואנגלית (כמפורט ב"ספר שילוט היער") כמפורט להלן:

מנהל פיתוח הקרקע

- מטיילים יקרים, למען בטיחותכם, הקפידו על הכללים האלה:
- (1) האחריות לשלומכם בעת ביקורכם ביער והשימוש במתקניו חלה עליכם. אל תסכנו את עצמכם ואת המבקרים האחרים. התאימו את פעילותכם לתנאי השטח ומזג האוויר. הצטיידו בהתאם.
 - (2) השתמשו אך ורק בדרכים ובשבילים המסומנים על ידי קרן קימת לישראל או הוועדה לשבילי ישראל. דרכי היער מיועדות לכלי רכב, להולכי רגל ולרוכבים גם יחד. הישמרו והתנהגו בהתאם. התאימו את תנועתכם לתנאי הדרך. היזהרו מהחלקה ומדרכים בוציות.
 - (3) אל תיכנסו ואל תתקרבו לבורות, למערות, למבנים וכדומה. אין להתקרב לשפת מצוקים, גלישת צוקים וטיפוס עליהם – אסורים.
 - (4) אין להיכנס למקווי מים ואין לשתות מהם.
 - (5) היזהרו באש. אל תבעירו אש אלא במקומות ובמתקנים המיועדים לכך. בסיום הפעילות הקפידו לכבות את האש כליל.
 - (6) שמרו על הניקיון. אספו את האשפה למתקנים המיועדים לכך, או קחו אותה עמכם.
 - (7) אין להתוות או לשלט דרכים ושבילים ולהקים מתקן כלשהו ביער.
 - (8) היער ומתקניו פותחו בשבילכם ולהנאתכם. שמרו על החי, על הצומח ועל הדומם שביער.
 - (9) השהייה ביער בשעות החשיכה אסורה. השהייה בשעות החשיכה תתאפשר בתנאי שיינתן בה מענה בטיחותי כנדרש.
- למוקד "קו ליער" של קק"ל התקשרו: 1-800-350-550.

מנהל פיתוח הקרקע

ב. דרכים - שילוט

הדרכים ביער ישולטו על פי תורת השילוט של קק"ל, למעט בכניסה וביציאה מהיער לכביש, שם יתווספו שלטים בהתאם למפורט לעיל בסעיף 2א.

ביער שלשה סוגי דרכים:

1. דרך קהל - לכל רכב או לרכב 4x4.
2. דרך יער
3. דרך שירות

דרך קהל לכל רכב:

מבנה הדרך מבוסס על המקובל מקצועית בקק"ל לדרכי יער, בהתאם לתשתית הקרקע/ מצע ולהיבטים סביבתיים. הדרך מאפשרת נסיעה לרכב פרטי וחלקן אף לאוטובוסים.

1. בתחילת הדרך, לאחר שלט המבואה - שלוט הגבלת מהירות 30 קמ"ש.
2. בצומת דרכי קהל יוצב שילוט זהירות, מותנה במצב בשטח.
3. בסיום דרך קהל ויציאה לכביש – שלט עצור.
4. בדרך חד כיוונית, יש להציב בראשית הדרך שילוט, וכן בצומת בו נפגשים עם דרך נוספת, כולל הצבת שילוט "אין כניסה" בכיוון הנגדי.
5. בפניה מדרך קהל לדרך יער יופיע שלט הכוונה המורה על כיוון הנסיעה בהתאם לתורת השילוט.
6. לכל דרך קהל תותאם רמת תשתית הבטיחות בהתאם לתנאי השטח, לסיכונים פוטנציאליים וסוג המשתמשים.

דרך קהל לרכב 4x4

7. בדרך זו, המיועדת לרכב רב מינוע בלבד – יצוין בשילוט היערי "דרך לרכב 4x4".

המלצה כללית: כל השלטים יהיו בגובה 1.30 מעל הקרקע. גודל דומה לתמרור עירוני.

מנהל פיתוח הקרקע

ג. חניון פיקניק

1. שלט הכוונה לחניון.
2. מגרש חנייה, כולל שילוט "חנייה".
 - אם ניתן - הפרדה בין חניית אוטובוסים ומכוניות פרטיות וציון בשלט: "חניית אוטובוסים".
 - במקרה שמגרש החנייה נמצא מחוץ לתחום הדרך, הצבת שילוט "עצור" ביציאה מהמגרש לדרך היער.
 - במקומות שמתבקש, תבוצע הפרדה פיסית בין מקום החנייה למכוניות לבין חניון הפיקניק הצמוד אליו (באמצעות בולי עץ, בולדרים וכדו').
3. שטח החניון
 - אם יש בעיות בטיחות, כדוגמה: מדרון, מצוק, בור, קירבה לדרך היער וכד' - הצבת שילוט התראה בכיוון הסכנה ו/או פתרון פסיסי אם נדרש.
 - יש לטפל בהסדרת מפגעים אפשריים עד מרחק של 30 מ' מהריהוט הקיצוני בחניון, אלא אם כן קיים תיחום טבעי או מלאכותי אחר.
 - מיקום הצבת השולחנות חייב להיות על משטח ישר, ככל שניתן.
 - מצלה (מנגל) ומתקן לריכוז גחלים - יותקנו אך ורק בשטח נקי מעשבייה, ובסמיכות אליו יהיו ענפי העצים גזומים בגיזום גבוה.
 - מתקני משחק לילדים אם קיימים, חייבים לעמוד בתקן מכון התקנים, כולל שילוט ייעודי כמוגדר בתקן.
 - מתקן למשחקי כדור צריך להיות מרוחק ממקום התכנסות אנשים, ומומלץ להתקין גדר רשת למנוע בריחת הכדור.
 - בחניון פיקניק - גובהם של גדמי עצים יהיה הקרוב ביותר לפני הקרקע, כך שלא יהווה סכנה.

מנהל פיתוח הקרקע

– יערך בחניון סקר עצים על פי "נוהל ביצוע סקר עצים וענפים המהווים סיכון בתשתיות קהל במקרקעי היעור" (מצ"ב כנספח - ע"מ 33).

4. חניון לילה

בנוסף להוראות לגבי חניון פיקניק, בחניון לילה יוצב שילוט המגדיר את החניון כחניון לילה וכן הנחיות התנהגות ייעודיות.

ד. מצפורים

1. שלט הכוונה עם שם המצפור.

2. מצפורים הממוקמים בקרבת מצוק/תהום/מדרון – יתוחמו בצד הפונה לסכנה במעקה/גדר אבן, עץ, מתכת בגובה 1 מ' לפחות, על מנת למנוע תנועה לכיוון.

ה. שביל טיול רגלי –

1. בראש השביל יוצב שלט הכולל תיאור שמדובר בשביל להולכי רגל, משך הליכה משוער וסיווגו לפי דרגת הקושי:

(א) מסלול למשפחות

(ב) מסלול למיטיבי לכת

(ג) מסלול אתגרי

2. השבילים שפותחו וסומנו ע"י הוועדה לשבילי ישראל (ולא ע"י קק"ל) מיועדים כולם למיטיבי לכת, וההוראה לגביהם תינתן בהתאם.

3. רוחב השביל יותאם למעבר אדם אחד בו זמנית, ובהתאם לתנאי השטח.

4. לכל סוג שביל תותאם רמת תשתית הבטיחות בהתאם לתנאי השטח, לסיכונים פוטנציאליים ולסוג המשתמשים.

מנהל פיתוח הקרקע

ו. שביל לרכיבת אופניים

1. בראש השביל יוצב שלט הכולל ציון שמדובר בשביל לרכיבת אופניים, וסיווג לפי דרגת קושי-
 - א) שביל לרמת רכיבה בסיסית.
 - ב) שביל לרמת רכיבה בינונית.
 - ג) שביל לרמת רכיבה גבוהה.
2. במפגש של שביל אופניים עם דרך קהל - יש להציב שילוט אזהרה.
3. לכל סוג שביל תותאם רמת תשתית הבטיחות בהתאם לתנאי השטח, לסיכונים פוטנציאליים ולסוג המשתמשים.

ז. בורות/בארות

1. בורות/ בארות פתוחים מהווים סיכון בטיחותי, לפיכך, יש לחסום ו/או לגדר כל פתח בור הנמצא במרחק של עד 5 מ' מכל צד של דרך.

ח. מערות ומחילות מסתור

1. ככלל, הכניסה למערות אסורה, עקב סכנת התמוטטות או קדחת המערות. במערות הסמוכות לדרך/שביל – יש להציב שלט ייעודי האוסר כניסה.
2. מערה/מחילת מסתור שנבדקה והוכשרה לביקורי קהל – יוצב שלט הנחיות בכניסה המציין את אורכה במטרים, או לחילופין - משך זמן השהות, ציון הסכנות כגון: רטיבות, סכנת החלקה, הצטיידות באמצעי תאורה וכד'.

ט. מגדלי תצפית

1. מגדל פתוח למבקרים
 - מחייב אישור מקדים של קונסטרוקטור, כולל ציון מספר אנשים מרבי בו זמנית שיכולים לשהות בו.
 - שלט הנחיה המגביל את מספר האנשים, ומציין את חובת זהירות בשימוש במדרגות.

מנהל פיתוח הקרקע

– בדיקת קונסטרוקטור לתקינות ויציבות המגדל, אחת לתקופה כנדרש בחוק.

2. מגדל סגור למבקרים

– המגדל יהיה מגודר בגדר גבוהה ומאסיבית והשער נעול. הצבת שילוט מתריע האוסר כניסה.

י. אתרי שהייה ובילוי

1. אתר מפותח ובו עשוי להיות מגוון של תשתיות, בין היתר: שבילים, חניונים, שרידים ארכיאולוגיים, מבנים היסטוריים. הטיפול הבטיחותי יהיה בכל תשתית לפי אפיונה.

יא. בטיחות במחנות תקופתיים

1. הטיפול הבטיחותי במחנות תקופתיים, כגון: מחנות נוער, יהיה בדומה לנדרש באתר שהייה ובחניון לילה גם יחד.

יב. שהייה ופעילות בשעות החשיכה

1. השהייה ביער בשעות החשיכה אסורה. השהייה בשעות החשיכה תתאפשר בתנאי שיינתן בה מענה בטיחותי כנדרש.

יג. מקווי מים

1. ככלל, הכניסה והרחצה בהם אסורה. יש להציב שילוט: "הכניסה למים והרחצה בהם אסורה".

יד. פסלים ומיצגים

1. בחניון או ברחבי היער, יש להציב שילוט האוסר טיפוס עליהם או פגיעה בהם.

טו. אתרי עבודה ביער

1. יש לסמן ולשלט בהתאם לתקנות הבטיחות בעבודה (עבודות בנייה) התשנ"א-1988, פרק א' הוראות כלליות, ס"ק 6, ס"ק ג',

מנהל פיתוח הקרקע

טז. אתרי רעייה

1. יש לוודא שתשתיות הרעייה (גידור וכדו') אינן חוסמות מעבר בתשתיות קהל (דרכים, שבילים ועוד). בדרכים אחרות, דרך שרות או דרך יער, יש להציב שילוט התראה מתאים במקום החסימה.

יז. תשתיות/שילוט של גורמים זרים

1. תשתיות או שילוט שפותחו או הוצבו ביער שלא על ידי קק"ל ושלא באישורה, מחייבים התייחסות מתאימה של קק"ל כגון: הסרת התשתית או הצבת שלט איסור שימוש, בסמוך לגילוי דבר קיומה של התשתית.

יח. יער ו/או אתר ללא תשתיות לקהל

1. במקומות שאינם מפותחים לביקור קהל ושבהם קק"ל מזהה שימוש המוני ותדיר של קהל, יוצב שלט המציין שהיער/האתר אינו מוסדרים על ידי קק"ל ולכן אין לבקר בו. מומלץ כי במקום כזה, בגין הביקוש הציבורי, קק"ל תשקול את היתרונות להכשרת האתר לקהל.

ב. נוהל בטיחות – תחזוקה ובקרה

1. מטרה

לאחר הכנת תכנית הבטיחות וביצועה בשטח, יש לבצע שגרת תחזוקה של מערכות הבטיחות. מטרת נוהל זה - להגדיר את אופן ביצוע התחזוקה ואת הפיקוח והמעקב אחר הביצוע.

2. עקרונות ניהול הבטיחות

א. היערן הגושי משמש כאחראי על הבטיחות ביער. בכלל זה הוא אחראי לוודא שכל המיתקנים, התשתיות והשילוט המיועדים לציבור המטיילים יימצא במצב בטיחותי תקין בכל עת.

ב. היערן הגושי יקיים סיורים ובדיקות שגרתיים, כדי לוודא קיום של רמת הבטיחות הנדרשת ביער. פירוט תדירות הסיורים והבדיקות ואופן הרישום והדיווח על ביצועם, ניתנים בטפסים המצורפים לנוהל זה.

ג. היערן הגושי ידווח כלהלן:

(1) דיווח בכתב על הליקויים שתוקנו ועל ליקויים המחייבים המשך טיפול, יועבר למנהל האזור.

(2) העתקים מהדיווחים יתויקו בתיק השטח.

3. תדירות ומהות הבדיקות

היערן הגושי יבצע סיורים ובדיקות כמפורט להלן:

א. חניון פיקניק ומתקניו

1. ייבדק פעמיים בשנה – לקראת חגי תשרי וניסן. מתכונת הבדיקה בהתאם למפורט בטופס ביקורת חניונים.

ב. מתקני משחקים

1. המתקנים ייבדקו על פי הנחיות מכון התקנים. בנוסף יבדקו אחת לשנה על ידי בודק חיצוני מוסמך על ידי המכון.

2. מתכונת הבדיקה בהתאם למפורט בטופס ביקורת מתקני משחק.

מנהל פיתוח הקרקע

ג. שבילי טיול רגלי

1. ייבדקו פעמיים בשנה - לקראת חגי תשרי וניסן.
2. מתכונת הבדיקה הינה ללכת בשביל לכל אורכו, ולוודא תקינות התשתית הבטיחותית להולכים, וקיום סימון ושילוט מעודכנים וברורים, בהתאם למפורט בטופס ביקורת שבילי טיול רגלי/אופניים.

ד. שבילי אופניים

1. ייבדקו ארבע פעמים בשנה – כאשר שתי בדיקות יהיו לקראת חגי תשרי וניסן.
2. מתכונת הבדיקה הינה ללכת/לרכב בשביל לכל אורכו, ולוודא תקינות התשתית הבטיחותית לרוכבים, וקיום סימון ושילוט מעודכנים וברורים, בהתאם למפורט בטופס ביקורת שבילי טיול רגלי/אופניים.

ה. מתקנים הנדסיים (מצפור/מגדל תצפית/גשר/ מבנה)

1. ייבדקו, פעמיים בשנה על ידי עובד קק"ל - לקראת חגי תשרי וניסן.
2. מתכונת הבדיקה תכלול בדיקת שבילי הגישה, קיום שילוט ספציפי לאתרים הנ"ל ומצבם הבטיחותי של הקירות, המדרגות והמעקות, ובהתאם למפורט בטופס ביקורת ייעודי.
3. בדיקת מהנדס קונסטרוקציה תיעשה אחת לתקופה, כנדרש בחוק.

ו. דרכי קהל

1. ייבדקו פעמיים בשנה - לקראת חגי תשרי וניסן, ובנוסף - לאחר אירוע גשם משמעותי.
2. מתכונת הבדיקה תיעשה בהתאם להגדרת הדרך, תוך שימת דגש לנושא השילוט, בטיחות בתשתיות ועבירות, ובהתאם לטופס ביקורת דרכים.

ז. דרכי קהל 4X4 - ייבדקו פעם בשנה.

מנהל פיתוח הקרקע

ח. שערים - ייבדקו פעמיים בשנה - לקראת חגי תשרי וניסן. מתכונת הבדיקה תיעשה בהתאם לסוגי השערים.

ט. אתרי שהייה ובילוי/ מערות מוסדרות

1. ייבדקו פעמיים בשנה לקראת חגי תשרי וניסן.
2. מתכונת הבדיקה תיעשה בהתאם לסוג ולאופי האתר ומרכיבי התשתיות שבו. בכל מקרה - תכלול התייחסות ליציבות קירות וגג של מערות, דרכי גישה ושבילים, שילוט, קיום גידור, מעקות וסולמות תקינים ושלמים וכו', ובהתאם לטופס בדיקה ייעודי לאתר.

י. אתרי מים

1. ייבדקו פעמיים בשנה לקראת חגי תשרי וניסן.
2. מתכונת הבדיקה תכלול תקינות שילוט הבטיחות והאמצעים הנוספים, ובהתאם לטופס הבדיקה הייעודי.

יא. מערך כניסה

1. ייבדק פעמיים בשנה - לקראת חגי תשרי וניסן.
2. מתכונת הבדיקה תכלול תקינות שלט הוראות התנהגות ובטיחות למטיילים, המפה וההסבר.

יב. בטיחות במחנות תקופתיים

1. הטיפול הבטיחותי במחנות תקופתיים, כגון: מחנות נוער, יהיה בדומה לנדרש באתר שהייה ובחניון לילה גם יחד. ייבדקו פעמיים בשנה לקראת חופשת הקיץ ולקראת חגי ניסן.

מנהל פיתוח הקרקע

4. טיפול במפגע

- א. אם התגלה מפגע או ליקוי בטיחותי חמור – היערן הגושי יפעל לתקנו באופן מיידי.
- אם לא ניתן לתקן את הליקוי מיד - המקום יגודר וישולט, או ייסגר, או ייחסם, כך שלא ניתן יהיה להגיע אליו בדרך אקראית. מקרה כגון זה ידווח טלפונית למנהל האזור.
- ב. ליקויים שלא ניתנים לפתרון מיידי - יועברו לטיפולו של מנהל האזור.
- ג. יודגש, כי החלטה על סגירת יער, מצפור, שביל או דרך, מכל סיבה שהיא, תינתן ע"י מנהל המרחב, בתיאום עם ממונה בטיחות מבקרים ארצי, אשר יהיה אחראי לפרסם את החלטתו באמצעי התקשורת (רדיו, טלוויזיה, עיתונות וכו').
- ד. הדיווח על הליקוי שהביא להחלטה הנ"ל - יתועד בכתב/במערכת הממוחשבת.

5. פיקוח ובקרה

- א. סגן מנהל המרחב ירכז את פעילות כל האזורים והיערנים הגושיים המופעלים בתחום המרחב שעליו הוא מופקד, ויוודא שהביקורת ותיקון הליקויים מתבצעים בהתאם לנוהל, ועל פי דיווח מנהלי האזורים.

6. בטיחות בטיולים/אירועים/טקסים המבוצעים על ידי קק"ל

- א. בטיולים/אירועים/טקסים המאורגנים על ידי קק"ל, כללי ההתנהגות והבטיחות מחייבים את המדריכים ו/האחראים לאירוע, וזאת על מנת להבטיח את בטיחות המשתתפים בפעילות.
- ב. חשיבות רבה נודעת להבאת הכללים המחייבים לידיעת כל סגל ההדרכה והאירועים למיניהם, הכולל מדריכים עצמאיים ומתנדבים.
- ג. כללי התנהגות עיקריים למדריכים ולרכזים ירוענו באחריות רכזי ההדרכה באגף החינוך ובקשרי ציבור כל ששה חודשים, והם יודאו את הפצתם לכל המדריכים.

מנהל פיתוח הקרקע

7. פרסומי קק"ל למבקרים

א. כללי התנהגות ובטיחות למטיילים ביערות, המופיעים בכניסה ליער, יופצו לידיעת המטיילים בדפדפות ובאתר האינטרנט של קק"ל. כמו כן יצוין על גבי המפות שבפרסומי קק"ל למבקרים - "הגבולות המסומנים במפה, הינם להתמצאות כללית בלבד. יובהר, כי שטח היער/פארק המסומן במפה, אינו בהכרח שטח קק"ל".

ב. חייבת להיות התאמה טרם פרסומם בין התוכן המופיע בפרסומים לבין הנחיות תורת הבטיחות. הפרסומים יעברו אישור על ידי מנהל קהילה ויער ממונה בטיחות מבקרים ארצי והמחלקה המשפטית ו/או יועץ משפטי.

8. קמפיין לבטיחות מבקרים

קק"ל תשלב, בתשדירי פרסום והסברה באמצעי המדיה השונים, את נושא הבטיחות בעת הביקורים ביערותיה ואת האחריות המוטלת על המבקרים בעת הביקור.

כ"ב שבט תשע"ח
07 פברואר 2018

**נוהל ביצוע סקר עצים וענפים המהווים סיכון בתשתיות קהל במקרקעי היעור –
גרסה מס' 2**

רקע ומטרת הסקר

תשתיות הקהל שפותחו והוסדרו למבקרים במקרקעי היעור, כמפורט ב"תורת הבטיחות למבקרים במקרקעי היעור", מצויים ביערות מחטניים, יערות אקליפטוס וחורש טבעי. על-מנת להבטיח את שלום המבקרים, מצורף בזאת נוהל לביצוע סקר לאיתור עצים וענפים המהווים סיכון. הסקר יתבצע בכל תשתיות המבקרים, כמפורט בתורת הבטיחות למבקרים במקרקעי היעור.
נוהל זה אינו חל על "מרכזי השדה ויער", על פי הגדרתם בקק"ל.

אופן ביצוע הסקר - הקדמה

בהעדר תקן בטיחות לתשתיות טיילות ונופש ביער ובשטחים הפתוחים (למעט לגבי מתקני משחקים ומבנים), מגובשות כעת הנחיות לביצוע סקר סיכונים בעצים ובענפים מסוכנים, ע"פ מיטב הידע המקצועי הקיים בקק"ל.
הנחיות המקצועיות לביצוע הסקר נגזרות מהערכותינו, הידע המקצועי שבידנו והניסיון המעשי בשטח.

הנחיות מקצועיות לביצוע הסקר

1. הסקר יתבצע בכל התשתיות קולטות הקהל באופן זהה. אולם תוך הבחנה בין שלוש קבוצות עצים:
 - א. אחת ל- 4 שנים יתבצע סקר סיכונים בעצים מחטניים
 - ב. אחת ל- 6 שנים יתבצע סקר סיכונים בעצים רחבי עלים מקומיים.
 - ג. אחת ל- 2 שנים יתבצע סקר סיכונים בעצים בחורשות אקליפטוס.הבחנה זו נובעת מההבדל בדפוס וקצב הצימוח של מיני העצים המחטניים ורחבי העלים המקומיים שהם בעלי צימוח איטי ומרוסן, לעומת מיני האיקליפטוס המאופיינים בקצב צימוח מהיר ובתגובתם המהירה לטיפול גיזום, עיצוב וכו'.
2. במקרים בהם נגרם נזק ו/או שינויים ביער עקב אירועי קיצון כגון: אירוע שריפה, סופה חזקה ו/או סופות שלג וכדומה, יערך סקר בטיחות עצים חדש באופן מיידי.
3. אופן ביצוע הסקר: הסוקר יבצע בדיקה ויזואלית שתכלול את המרכיבים הבאים:
עצים נטויים, עצים יבשים, התרוממות קרקע בסביבת בית השורשים, חשיפת מערכת השורשים עקב סחף קרקע ובליייה, צמרת נוף לא מאוזנת, יובש חלקי בענפים ו/או בגזעים, רקבונות בענפים ו/או בגזעים, הימצאותם של סימפטומים

קק"ל, אשתאול, ד"נ שמשון, 99775, KKL, Eshtaol, M.P. Shimshon

Email: davidb@kkl.org.il, www.kkl.org.il

Tel. 972-2-9905760/566, Fax. 972-2-9915517

אגף היעור – Forestry Department

מינהל פיתוח הקרקע - Land Development Authority
קרן קימת לישראל – Keren Kayemeth Le'Israel

המעידים על החלשת העץ כתוצאה מהתקפת מזיקים (הפרשת שרף, התקלפות הקליפה) וכדומה.

4. מנהל האזור יבצע את סקר הבטיחות בעצים, תוך שימוש באחת מ – 3 האפשרויות הבאות:

1. אגרונום שהוכשר כ"גוזם מומחה".
2. "גוזם מומחה" בעל 3 שנות ניסיון בתחום.
3. יערן ו/או עוזר יערן שהוכשר כ"גוזם מומחה".

5. אופן הגשת הדו"ח

- סוקר העצים ימסור בגמר העבודה דוח כתוב וחתום בידי יערן הגושי ולמנהל האזור.
- הדוח יפרט את כל ממצאי סקר הבטיחות בעצים, באופן שיתייחס לעצים המהווים סיכון בלבד ודורשים טיפול. עצים אלה יסומנו בצבע לפי מפתח צבעים (עץ לכריתה, גיזום נוף, טיפול אורטופדי לשימור או עץ ללא טיפול).

6. ביצוע וטיפול

- ביצוע הסקר באחריות מנהל האזור.
- פיקוח על ביצוע הסקר ותיקון הליקויים בעקבות הסקר באחריות היערן הגושי.

7. מומלץ שבפארקים בהם מתקיים ניהול משותף של הקק"ל וגורם חיצוני אחר, האחריות לנושא בטיחות המבקרים תחול על מנהלת הפארק.

בברכה,

ד"ר דוד ברנד
יערן ראשי
ומנהל אגף היעור
קרן קימת לישראל